

Puhtaan siirtymän ympäristömenettelyt

11.9.2025

Aalto University

Puhtaan siirtymän ympäristömenettelyt
**Ympäristönsuojelulain mukaiset
lupa- ilmoitus- ja
rekisteröintimenettelyt sekä
BAT-sääntely**

Satu Räsänen

Ympäristöoikeuden johtava asiantuntija, ACTS

satu.rasanen@acts.fi

**Johdanto: Ympäristönsuojelulain
soveltamisala, eräät peruskäsitteet,
luvanvaraiset hankkeet ja lupa- ja
valvontaviranomaiset
(Luento 1)**

Satu Räsänen
Ympäristöoikeuden johtava asiantuntija, ACTS
satu.rasanen@acts.fi

SISÄLLYS

Tarkoitus ja soveltamisala

- Tarkoitus
- Lain soveltamisala ja peruskäsitteet (päästö, pilaantuminen, ympäristön pilaantumista aiheuttava toiminta)

Lupavelvollisuuden määräytyminen YSL:n mukaan (kansallinen ja EU)

- Suhde puhtaan siirtymän hankkeisiin

YSL:n mukaiset lupa- ja valvontaviranomaiset

Lyhenteet

YSL	Ympäristönsuojelulaki (527/2014)
YSA	Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014)
IED	Euroopan parlamentin ja Neuvoston direktiivi 2010/75/EU teollisuuden ja karjankasvatuksen päästöistä, uudistettu EU/2024/1785
VL	Vesilaki (587/2011)
LVV	Lupa- ja valvontavirasto (1.1.2026)
TUKES	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

TARKOITUS JA SOVELTAMISALA

YSL:n tarkoitus

Tarkoitus (1 §)

Tämän lain tarkoituksena on:

- 1) ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja;
- 2) turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö, tukea kestävää kehitystä sekä torjua ilmastonmuutosta;
- 3) edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä vähentää jätteiden määrää ja haitallisuutta ja ehkäistä jätteistä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia;
- 4) tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena; sekä
- 5) parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

YSL:n soveltamisala

Soveltamisala (2 §)

- Tätä lakia sovelletaan **teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista**. Tätä lakia sovelletaan myös toimintaan, jossa **syntyy jätettä, sekä jätteen käsittelyyn**.
- Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä määrätään myös Suomea sitovissa kansainvälisissä merensuojelusopimuksissa ja Suomen ja Ruotsin välisessä rajajokisopimuksessa (SopS 91/2010).

Soveltamisalan raja (3 §)

- Tätä lakia ei sovelleta merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) eikä merensuojelulaissa (1415/1994) tarkoitettuun toimintaan. Tätä lakia ei myöskään sovelleta säteilystä aiheutuvien haittavaikutusten ehkäisemiseen siltä osin kuin siitä säädetään ydinenergialaissa (990/1987) tai säteilylaissa (592/1991).

Päästön käsite

Määritelmät (YSL 5 §, 1 kohta):

1) *päästöllä* ihmisen toiminnasta aiheutuvaa aineen, energian, melun, värinän, säteilyn, valon, lämmön tai hajun päästämistä, johtamista tai jättämistä yhdestä tai useammasta kohdasta suoraan tai epäsuorasti ilmaan, veteen tai maaperään;

- ei määritellä tarkemmin, mutta *kattaa laajan kirjon päästöjä* esimerkiksi metsä-, metalli- ja kemianteollisuuden toimintaan, energiantuotantoon ja suurille eläinsuojiin, joihin tarvitaan ympäristölupaa.
- liittyy sellaiseen ihmisen toimintaan, jossa päästöt vaarantavat maaperän, ilman tai veden.
- liittyy velvoite tarkastella toiminnan vaikutuksia kokonaisuutena.

Pilaantumisen käsite

Määritelmät (YSL 5 §, 2 kohta):

2) *ympäristön pilaantumisella* sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa:

- a) terveystahaittaa;
- b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille;
- c) luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista;
- d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä;
- e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä;
- f) vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle; tai
- g) muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus;

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta

Määritelmät (YSL 5 §, 3 kohta):

3) *ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavalla toiminnalla* laitoksen perustamista tai käyttämistä sekä siihen teknisesti ja toiminnallisesti kiinteästi liittyvää toimintaa taikka alueen käyttämistä tai toiminnan järjestämistä siten, että siitä saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista;

LUPAVELVOLLISUUDEN MÄÄRÄYTYMINEN YSL:SSA

EU:n uudet säädökset – soveltamisalat Suomessa

- RED: uusiutuvista lähteistä peräisin oleva energia tai uusiutuva energia (2, 1 art.)
 - tuulienergia – AKL ja RakL; VL, TalousVyhöL, YVAL, LSL, MML, SähköML, LunL
 - aurinkoenergia – AKL ja RakL (YVAL), LSL, MML, SähköML, LunL
 - geoterminen energia – RakL, VL (YSL, YVAL)
 - osmoottinen energia – EI SUOMI?
 - ympäristön energia – lämpöpumput, RakL + muu?
 - vuorovesi- ja aaltoenergia ja muu valtamerienergiaa – EI SUOMI
 - vesivoima – VL, YVAL, (LSL), jne.
 - biomassa – poltto, YSL, YVAL
 - kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvä kaasu – YSL, JäteL
 - biokaasu – YSL (5b, 5000 t.)
- CRMA: KaivosL, YSL, VL, KaivannaisjäteA, RakL, KemTurvL, YVAL, AKL, LSL
 - strategiset hankkeet, strategiset raaka-aineet, **liitteen I luettelo (a-p kohdat, yhteensä 16 kpl)**
 - kriittiset raaka-aineet, liitteen II luettelo (a-aa kohdat, 30 kpl)
 - ”kriittistä raaka-ainetta koskevalla hankkeella” mitä tahansa kriittisten raaka-aineiden louhinnan, jalostuksen tai kierrätyksen alalla suunniteltua laitosta tai suunniteltua nykyisen laitoksen merkittävää laajentamista tai käyttötarkoituksen muuttamista.
- NZIA: (2 art.), RakL, YSL, KemTurvL, YVAL, LSL, +?
 - nettonollateknologioiden valmistushankkeet (3(1a)) ja strategiset nettonollahankkeet (10 art);
 - suunniteltu valmistava **teollisuuslaitos, laitoksen laajentaminen tai käyttötarkoituksen muuttaminen** (3(1d) art.)
 - nettonollateknologia: lopputuotteet, komponentit ja koneet (3(1a))

1/1 YSL:n laitosluetteloon perustuva luvanvaraisuus

Yleinen luvanvaraisuus (YSL 27 §, 1 mom.)

- Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan, josta säädetään liitteen 1 taulukossa 1 (*direktiivilaitos*) ja taulukossa 2, on oltava lupa (*ympäristölupa*).
 - Direktiivilaitos on IED:n mukainen laitos, johon sovelletaan direktiivistä tulevia velvoitteita (taulukko 1, YSL 7 luku). Muiden toimintojen lupavelvollisuudesta on päätetty kansallisesti (taulukko 2).
- Eläinsuojan luvanvaraisuuden eläinyksikkökertoimet liitteessä 3.

YSL:n laitosluetelo

Lupa tarvitaan seuraaville toiminnoille:

- 1) metsäteollisuus
- 2) metalliteollisuus
- 3) energiantuotanto
- 4) kemianteollisuus
- 5) polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely
- 6) orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta
- 7) malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten ottojätteen ammattimainen tai laitosmainen käsittely, hyödyntäminen tai loppukäsittely
- 8) mineraalituotteiden valmistus
- 9) nahan tai tekstiilien laitosmainen tuotanto tai käsittely
- 10) elintarvikkeiden tai rehujen valmistus
- 11) eläinsuojat tai kalankasvatus
- 12) liikenne
- 13) jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely sekä jätevesien käsittely
- 14) muu toiminta
 - Mm. vedyn tuotanto veden elektrolyysillä + yli 50 t. tuotettua vetyä

IED:n päivitys (EU/2024/1785)

- Liite I, 2.7.) **akkujen valmistus**, lukuun ottamatta pelkkää kokoonpanoa, kun tuotanto kapasiteetti on vähintään 15 000 tonnia akkukennoja (katodi, anodi, elektrolyytti, erotin, kotelo) vuodessa.
- (Liite I, 3.7.) **louhinta teollisessa mittakaavassa**, mukaan lukien käsittely laitosalueella, kuten jauhaminen, koon valvonta, rikastaminen ja jalostaminen: **bauksiitti**, **koboltti**, kromi, kulta, **kupari**, **litium**, lyijy, **mangaani**, **nikkeli**, palladium, **platina**, rauta, sinkki, tina ja **volframi** (merkityt CRMA-strategisia raaka-aineita)
- Voimaan 1.7.2026 mennessä.

1/2 Vaikutukset, joiden perusteella on haettava ympäristölupaa

Yleinen luvanvaraisuus (27 § 2 mom.):

Ympäristölupa on lisäksi oltava:

- 1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole VL:n mukaan luvanvaraisesta hankkeesta;
- 2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai VL 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista;
- 3) toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta.
 - kohtuutonta räsitusta ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista + huomioon otettavat seikat.

2/1 Lupavelvollisuus pohjavesialueella

Luvanvaraisuus pohjavesialueilla (YSL 28 §, 1 mom.)

Tiettyjen toimintojen sijoittaminen (tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla) pohjavesialueelle **vaatii aina ympäristöluvan:**

- energiantuotantolaitos, asfalttiasema, jakeluasema, betoniasema, betonituotetehdas (YSL liite 2),
- orgaanisten liuottimien kulutus on enemmän kuin 10 tonnia vuodessa (YSL liite 2, 5-7 kohdat),
- Ilmoituksen varaiset toiminnot (liite 4), jos toiminta sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueelle.
 - Liite 2 rekisteröivät toiminnot, liite 4 ilmoituksenvaraiset toiminnot

2/2 Lupavelvollisuus pohjavesialueella

Luvanvaraisuus pohjavesialueilla (YSL 28 §, 2 mom.)

Lisäksi seuraavat toiminnot tarvitsevat ympäristöluvan, jos toiminta sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueelle **ja toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa:**

- Liite 1 (laitosluettelo), liite 2, 1 ja 3 kohdat (energiantuotantolaitos/huoltoasema), **mutta niitä vähäisempään toiminta**
- kemiallisen pesulan toimintaan aina (liite 2, 4 kohta)
- Pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) voi lisäksi laukaista luvantarpeen.
- ✓ Aiheeseen palataan myöhemmässä luennossa.

3) Luvantarve toiminnan muuttuessa

Luvanvaraisen toiminnan olennainen muuttaminen (29 §)

- Ympäristöluvanvaraisen toiminnan päästöjä tai niiden vaikutuksia lisäävään tai muuhun toiminnan olennaiseen muuttamiseen on oltava lupa.
- Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos muutos ei lisää ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia tai riskejä eikä lupaa toiminnan muutoksen vuoksi ole tarpeen tarkistaa.
- Toiminnan muutos on aina olennainen, jos toiminta sen seurauksena muuttuu direktiivilaitoksen toiminnaksi.

4) Ilmoituksenvaraisen toiminnan ja rekisteröitävän toiminnan luvanvaraisuus

Ilmoituksenvaraisen toiminnan luvanvaraisuus (29 a §)

Ympäristölupa tarvitaan, jos:

- 1) toiminta on osa direktiivilaitoksen toimintaa;
- 2) toiminnasta saattaa aiheutua 27 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus;
- 3) toiminta on luvanvaraista 28 §:n perusteella;
- 4) Toiminta tarvitsee YVA-menettelyn yksittäistapaukselliseen harkintaan perustuen (3 §, 2 mom., 252/2017).

Rekisteröitävän toiminnan luvanvaraisuus (YSL 30 §)

Ympäristölupa tarvitaan vain, jos:

- 1) toiminta on osa direktiivilaitoksen toimintaa;
- 2) toiminnasta saattaa aiheutua 27 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus;
- 3) toiminta on luvanvaraista 28 §:n perusteella.

Toiminnan rekisteröinnistä silloin, kun ympäristölupa ei ole tarpeen, säädetään 116 §:ssä.

- ✓ Rekisteröitäviä ja ilmoituksenvaraisia toimintoja käsitellään tarkemmin myöhemmällä luennolla.

YSL:N MUKAISET LUPA- JA VALVONTAVIRANOMAISET

YSL:n mukaiset lupaviranomaiset

- **Valtion lupaviranomaisina** toimivat aluehallintovirastot 31.12.2025 saakka, tämän jälkeen toimivaltainen lupaviranomainen YSL-lupa-asioissa on uusi Lupa- ja valvontavirasto (LVV, YSL 21 a §, 1 mom.).
 - Toimii valtion ympäristölupaviranomaisena ja käsittelee toimivaltaansa kuuluvat ilmoitustenvaraista toimintaa koskevat asiat.
 - LVV huolehtii toiminnassaan ja päätöksenteossään ympäristönsuojelun yleisen edun toteutumisesta sekä käyttää osaltaan ympäristönsuojelun yleisen edun puhevaltaa tämän lain mukaisessa päätöksenteossa (21 a §, 2 mom.).
- **Kunnalle kuuluvista** lupa- ja valvontatehtävistä sekä ilmoitusmenettelyistä huolehtii kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/1986) tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, joka käyttää osaltaan ympäristönsuojelun yleisen edun puhevaltaa tämän lain mukaisessa päätöksenteossa.
- **Yleiset valvontaviranomaiset**
 - Tämän lain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat LLV valtion valvontaviranomaisena sekä KUNNAN ympäristönsuojeluviranomainen (YSL 23 §). 31.12.2025 saakka ELY-keskukset valtion valvontaviranomainen.

Muita keskeisiä luvitukseen liittyviä viranomaisia

- **Elinvoimakeskus** valvoo kalatalousviranomaisena YSL 57 §:ssä tarkoitettujen kalatalousmääräysten (kalatalousvelvoitteet ja maksut VL:n nojalla) noudattamista (voimaan 1.1.2026).
 - Jäteveden tai muun aineen päästö
 - Tällä hetkellä tehtävää hoitaa ELY-keskus (Varsinais-Suomi, Pohjois-Savo ja Lappi).
- **TUKESin** tehtävät (uusi 23 b §, 1.1.2026)
 - toimii orgaanisten liuottimien käytöstä tietyissä maaleissa ja lakoissa sekä ajoneuvojen korjausmaalaustuotteissa aiheutuvien haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta ja direktiivin 1999/13/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/42/EY mukaisena toimivaltaisena viranomaisena.
 - valvoo orgaanisia liuottimia sisältäviä tuotteita koskevan valtioneuvoston asetuksen noudattamista.

Lisätietoja: satu.rasanen@acts.fi

KIITOS!